

¿Doblats al català o doblegats al castellà?

Joan Bover

A Marbella, la majoria dels habitants parla castellà, malgrat una quantitat considerable d'immigrants i estrangers. Fa uns mesos, però, la totpoderosa Walt Disney Pictures va decidir estrenar-hi quatre còpies d'*Hèrcules* en anglès i només una en castellà. Per paga, aquesta darrera es va exhibir en el cinema més allunyat del centre de Marbella que hi ha i, al cap d'un mes i mig, va quedar relegada a la inoportuna i única sessió de les tres i quart. ¿Ho trobau normal? Doncs és increïble, però cert. Increïble perquè això no ha passat mai a Marbella, però cert perquè ha succeït a Palma. El tren-caclosques del doblatge de films al català és molt més complicat que no sembla: productores, distribuïdores, exhibidors, polítics i públic són cinc peces males d'encaixar. Però no impossibles.

Per començar, topam amb la negativa de les grans productores que dominen el mercat a doblar algunes de les seves cintes. *Titànic*, per exemple, no s'ha pogut veure en català perquè la Fox i la Paramount s'hi han negat terminantment al·legant complicacions administratives.

En segon lloc, cinc o sis distribuïdores multinacionals controlen el panorama cinematogràfic obligant a comprar les pel·lícules per blocs. Un exhibidor no pot contractar només *Titànic*, sinó tota una llista. Si vol projectar l'odissea del transatlàntic, també haurà de projectar per obligació *Alien Resurrección*, *Solo en casa 3* i probablement, una sèrie d'americànades d'escassa carrera comercial i nul interès artístic. Així, a Palma s'exhibeixen sense problemes cintes ferrestes com *Air bud* o *La salsicha peleona* amb no més de vuit o nou espectadors a segons quines sessions. En canvi, és difícilíssim arribar a veure productes molt més comercials, com *El pacient anglès*, en català.

En tercer lloc, cal emprendre algunes actuacions polítiques. A la Generalitat de Catalunya li sap greu que li retirin alguna de les sis o set còpies disponibles en català per exhibir-la a les Balears. Fer-ne una altra sol costar devers dues-centes mil pessetes, però el preu es pot disparar fins a un milió dues-centes, com en el cas d'*Hèrcules*, encarida pel fet d'esser un musical i per les exigències de la Disney pel que fa a la selecció de les veus. En aquest cas, la voluntat decidida del Govern Balear ha estat clau: vuit mil cinc-cents espectadors infantils hi pogueren anar a sessions matinals subvencionades, als quals cal afegir els tres mil que hi anaren durant les sessions

pietari dels cinemes Metropolitan i Rívoli, consideren que el cinema en català no és rendible. La seva postura és prou clara: ells no són aquí per amor a l'art, ni encara que aquest sigui el setè. "Som venedors. D'il·lusions, però venedors. No som mecenes de llengües ni de res. La gent hauria de tenir en compte que funcionam igual que pugui funcionar una sabateria, amb les mateixes despeses i els mateixos impostos."

Amb aquest punt de partida, no és estrany que reclamin ajudes, però sí ho és que no hagin aprofitat els quatre milions que oferia enguany el Consell Insular de Mallorca. La proposta, a primera vista, era llépola. El

ordinàries. (Això darrer representa una recaptació de prop de dos milions de pessetes.) Sembla que el Govern està ben predisposat a insistir-hi, tot i que doblegar els designis de les grans productores es presenta com una lluita a més llarg termini.

L'exhibició és el següent estadi. Les opinions, en aquest sector, estan molt dividides. Alguns empresaris de Palma, com Sebastià Salom, pro-

CIM subvencionava amb dotze mil pessetes cada funció durant els primers quinze dies, independentment de la resposta del públic. Això significa que una pel·lícula podia recaptar un mínim de quaranta-vuit mil pessetes en un sol dia (i més de set-centes mil en dues setmanes!), encara que no hagués tengut cap espectador ni un. Incomprendiblement, cap exhibidor de Palma va respondre a la convocatòria pública llançada a tra-

(Dia 6 de gener de 1880 va néixer Michael Sinnot, que després s'inventarà la policia amb el nom de Mack Sennet.)

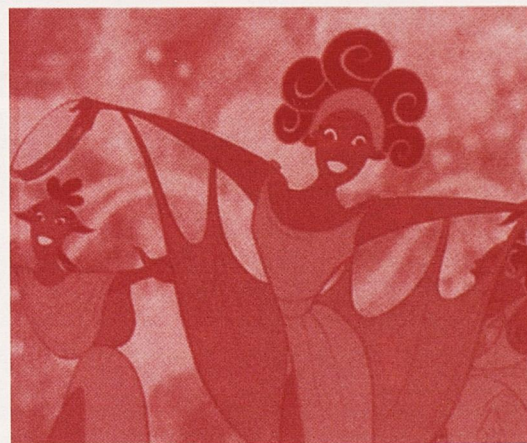
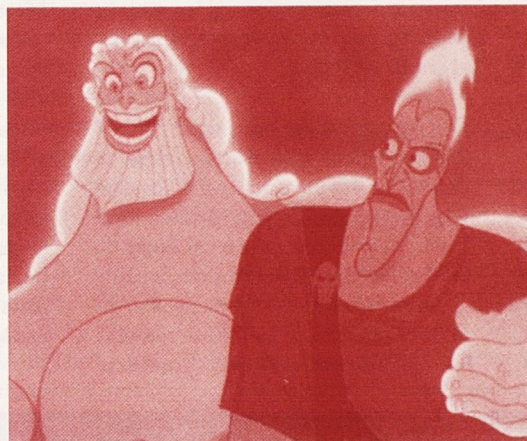

“Així, a Palma s'exhibeixen sense problemes cintes ferestes com *Air bud* o *La salsicha peleona* amb no més de vuit o nou espectadors a segons quines sessions.”

vés del BOCAIB i, per no tudar la partida pressupostària, més de tres milions i mig es varen desviar a la normalització lingüística en el comerç, que sí havia tengut una bona acollida. Interrogat sobre la qüestió, Sebastià Salom va dir en un moment de l'entrevista concedida a *Temps Moderns* que no coneixia l'oferta del CIM: “Va esser un problema de publicació o difusió de la convocatòria”. Més envant, però, va reconèixer que hi havia hagut contactes i que per ventura “no ens varen saber guanyar” (?) Tanmateix, això no tanca cap porta de cara al futur. “Enguany estic més informat i, encara que sempre s'ha de mirar el calaix, estic disposat a col·laborar-hi sempre que surti una oportunitat”, diu Salom. De fet, el CIM ja ha anunciat una altra partida per al 1998, noves converses amb els empresaris i, segons el resultat d'aquestes, possibles modificacions a la convocatòria.

Dèiem abans que les opinions del exhibidors estan dividides. Els de la part forana de Mallorca són molt més optimistes. El Teatre Municipal de Manacor ha apostat clarament pel cinema en català des del principi, amb una acollida excel·lent. “Encara que la nostra sala sigui pública, hem aconseguit que el cinema en català sigui rendible. Comercialment funciona.” És més, en tots aquests anys no han tengut ni una sola queixa. “L'altre dia varen venir cinc persones a veure *El demà no mor mai*. Feia poc que vivien a Mallorca i no estaven segurs de si l'entendrien bé o no, però hi varen entrar i no varen tenir cap problema. Suposam que no ho

degueren comprendre tot, però una cosa és segura: en sortir, entenien més el català que abans d'entrar.”

Gabriel Tomàs, propietari del Cinema Recreatiu de Lluçmajor, comparteix aquesta opinió. “Les pel·lícules que he projectat en català (*Actrius*, *La boda de Muriel*...) han

funcionat igual de bé que si ho hagués fet en castellà i algunes (*101 dalmates*) fins i tot millor.” Tomàs fa comptes de continuar en aquesta línia, amb subvenció o sense. “Reconec que en els pobles, el cinema en català té més sortida, però tanmateix, els nostres punts de vista són molt diferents respecte dels exhibidors de Palma, i no només en aquest tema.” En canvi Pere Bonet, propietari dels Renoir de Palma, hi afegeix un altre matis, ja que està disposat a projectar en català sempre que es compleixin tres condicions: que sigui la llengua original de la cinta, que estigui dins la línia de programació de qualitat que cerquen aquestes sales i que trobin una distribuïdora amb la qual negociar.

Sembla, doncs, que la solució passa per una petita empenta per part d'alguns empresaris i dels polítics. Des de la Fundació Pública del Teatre Municipal de Manacor ens donen una pista: “El secret ha estat aversar-hi els espectadors, com aquests s'han avessat a veure els partits del Barça per TV3. Per acostumar-los-hi, només ha calgut vèncer la inèrcia de tants d'anys de consumir productes només en castellà. És clar que no vencerem la inèrcia si projectam alhora la versió catalana i la castellana i a més, en desigualtat de condicions. Però el que és més important és que la majoria del públic no en fa cap problema, de la qüestió lingüística. La gent ve a veure en James Bond, parli la llengua que parli.” ♦